

Projekt

**UCHWAŁA NR XXXVI/...../2017
RADY POWIATU NAKIELSKIEGO**

z dnia 27 grudnia 2017 r.

w sprawie przyjęcia "Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Powiatu Nakielskiego na lata 2018-2020".

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 3, 3a, 4 i art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (tekst jedn.: Dz. U. 2017 poz. 1868) oraz art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. 2017 poz. 697 ze zm.), uchwala się co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Powiatu Nakielskiego na lata 2018-2020”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Nakielskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Radosław Mrugowski

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. 2017, poz. 697 ze zm.) do zadań powiatu należy opracowanie i realizacja trzyletnich programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej. Ostatnio przyjęty Program obowiązywał w latach 2015-2017 zatem zaistniał obowiązek opracowania i przyjęcia kolejnego programu. Program zawiera zadania powiatu nałożone cytowaną ustawą, w tym określenie całorocznego limitu zawodowych rodzin zastępczych. Trzyletni powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej na lata 2018-2020 stanowi podstawę budowanego efektywnego systemu rozwoju pieczy zastępczej.

STAROSTA

mgr Tomasz Miłowski

Załącznik
do Uchwały Nr .../.../2017
Rady Powiatu Nakielskiego
z dnia 2017r.
w sprawie przyjęcia "Powiatowego programu
rozwoju pieczy zastępczej dla powiatu nakielskiego
na lata 2018 – 2020"

**POWIATOWY PROGRAM
ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ
DLA POWIATU NAKIELSKIEGO
NA LATA 2018- 2020**

Spis treści

Wprowadzenie	3
1. Diagnoza pieczy zastępczej w powiecie nakielskim.	4
1.1 Charakterystyka rodzinnej pieczy zastępczej wraz z corocznym limitem rodzin zastępczych zawodowych.....	10
1.2 Charakterystyka instytucjonalnej pieczy zastępczej	16
1.3 Dzieci z powiatu nakielskiego na terenie innych powiatów.....	19
1.4 Sytuacja osób pełnoletnich opuszczających pieczę zastępczą lub w niej pozostających.....	21
1.5 Świadczenia na rzecz kosztów utrzymania dzieci przebywających w pieczy zastępczej ponoszone przez gminy i rodziców biologicznych.....	22
2. Analiza SWOT	24
3. Założenia programu.....	24
3.1 Cel programu.....	24
3.2 Adresaci programu	25
3.3 Realizatorzy programu	25
3.4 Harmonogram działań.....	26
3.5 Planowane rezultaty.....	29
3.6 Źródła finansowania programu	29
4. Monitoring i ewaluacja programu.....	29
5. Spis tabel, wykresów	30

„Dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych (...) w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową¹”

Wprowadzenie

W preambule Konwencji o Prawach Dziecka zaznaczono, iż dziecko do pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości powinno wychować się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia². Dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych³. Uznając zasady autonomii i prymatu rodziny prawo dopuszcza możliwość ingerencji w sferę władzy rodzicielskiej w celu zapobieżenia niekorzystnej dla dziecka sytuacji w rodzinie i związanego z tym zagrożenia dobra dziecka, a w przypadkach uzasadnionych dopuszcza możliwość odseparowania dziecka od rodziny. Ingerencja ta następuje także w przypadku braku rodziców. W takich sytuacjach sąd opiekuńczy, w zależności od stopnia zagrożenia małoletniego, może podjąć jeden z szerokiego wachlarza środków wychowawczych określonych w kodeksie rodzinnym i opiekuńczym. Z katalogu środków, jakimi dysponuje sąd, należy wymienić zobowiązanie rodziców oraz małoletniego do określonego postępowania a także poddanie ich innym ograniczeniom (np. stałemu nadzorowi kuratora sądowego) z jednoczesnym wskazaniem sposobu kontroli wykonania wydanych zarządzeń. Jedną z form ingerencji wobec rodziców niewywiązujących się ze swoich obowiązków wobec dzieci jest zarządzenie przez sąd umieszczenia dziecka w rodzinnej lub instytucjonalnej formie pieczy zastępczej.

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej powstał w celu budowania skutecznego systemu pieczy zastępczej poprzez rozwój rodzinnej, a w dalszej kolejności instytucjonalnej pieczy zastępczej. Z jednej strony Program dąży do przyjaznego nastawienia społeczeństwa do instytucjonalnej pieczy zastępczej. Z drugiej natomiast inspirowany jest potrzebą uświadamiania społeczeństwu zadań, które wiążą się z rodzicielstwem zastępczym. Rodziny zastępcze są środowiskiem, gdzie dzieci pozbawione opieki ze strony rodziny naturalnej zostają przygotowane do aktywnego i korzystnego funkcjonowania w życiu społecznym. Zatem istnieje konieczność wspierania rodzin, które pełnią funkcje opiekunów zastępczych dla dzieci. Należy pogłębiać i poszerzać ich kompetencje, umiejętności opiekuńcze i wychowawcze a także doceniać codzienny trud włożony w zapewnienie dzieciom poczucia bezpieczeństwa i harmonii. Niezbędne jest dokonanie próby integracji środowiska pieczy zastępczej w Powiecie Nakielskim oraz stworzenie prężnie

¹ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. 2017 poz. 697 ze zm.)

² Konwencja o prawach dziecka (Dz. U. 1991 nr 120, poz. 526 ze zm.)

³ Art. 72 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r. (Dz. U. 1997 nr 78 poz. 483 ze zm.)

działającego systemu, gdzie osoby pełniące podobną funkcję wymieniają doświadczenia i stają się dla siebie wsparciem.

Powiatowy program pieczy zastępczej na lata 2018 – 2020 został opracowany w oparciu o ustawę z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2017r. poz. 697 ze zm.), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2012r. Dokument uwzględniając lokalne uwarunkowania, ustanawia kierunki działań w perspektywie 3-letniej, których głównym celem jest zapewnienie odpowiedniej liczby miejsc w rodzinnych i instytucjonalnych formach opieki zastępczej dla dzieci jej pozbawionych oraz odpowiednich warunków i adekwatnych do zapotrzebowania i możliwości finansowych samorządu środków finansowych.

Niniejszy program zawiera diagnozę oraz założenia rozwoju pieczy zastępczej dla powiatu nakielskiego na lata 2018 – 2020.

1. Diagnoza pieczy zastępczej w powiecie nakielskim.

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadającym godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie sytuacjom trudnym przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem⁴.

Zaburzenia równowagi systemu rodzinnego mogą skutkować bezradnością rodziny w wypełnianiu podstawowych funkcji oraz zakłócić wchodzenie jej członków w określone role społeczne. Problemy wychowawcze w najbliższym środowisku głównie przejawiają się w postaci zachowań buntowniczych, agresywnych i/lub konfliktowych demonstrowanych przez dorosłych i dzieci, a także poprzez łamanie panujących obyczajów, norm i wartości.

Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- 1) ubóstwa,
- 2) sieroctwa,
- 3) bezdomności,
- 4) bezrobocia,
- 5) niepełnosprawności,
- 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- 7) przemocy w rodzinie,
- 8) potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi,
- 9) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,

⁴ art. 3 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jedn.: Dz. U. 2017 poz. 1769 ze zm.)

- 10) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- 11) trudności w integracji cudzoziemców,
- 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- 13) alkoholizmu lub narkomanii,
- 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej,
- 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej⁵.

Analizując dane dotyczące powiatu nakielskiego w oparciu o informacje uzyskane z ośrodków pomocy społecznej w zakresie powodów przyznania pomocy można zauważyć, iż problem związany z bezradnością w sprawach opiekuńczo – wychowawczych jest jednym z wiodących powodów.

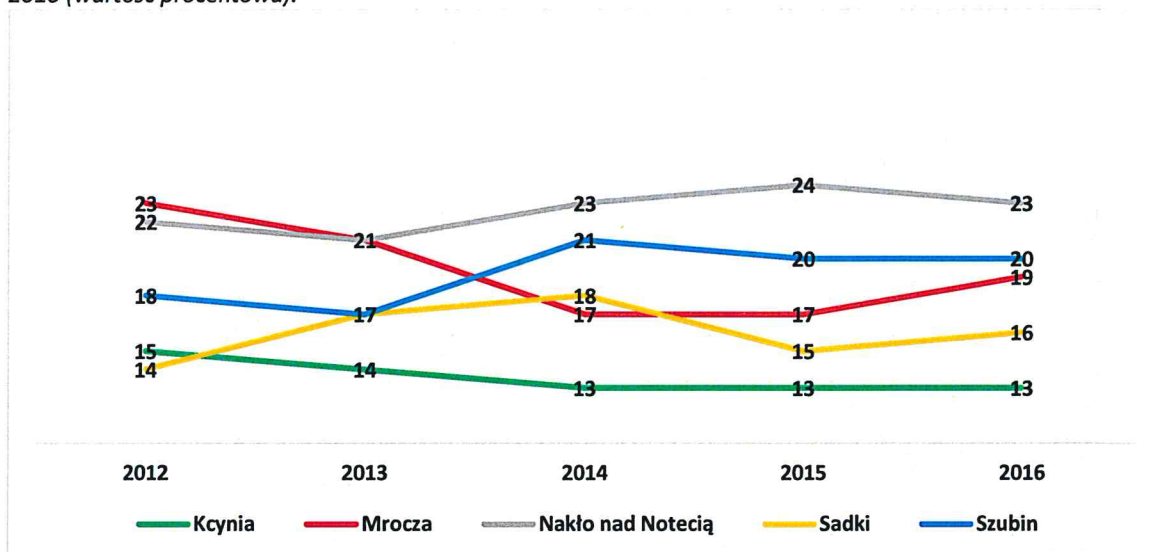
⁵ art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jedn.: Dz. U. 2017 poz. 1769 ze zm.)

Tabela 1. Powody udzielania pomocy i wsparcia według gmin w powiecie nakieleckim w latach 2014 – 2016.

WYSZCZEGÓLNIENIE		GM. KCYNIA			GM. MROCZA			GM. NAKŁO NAD NOTECIĄ			GM. SĄDKI			GM. SZUBIN		
		2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016
UBÓSTWO	Liczba rodzin	775	733	673	185	150	125	731	694	655	208	141	132	912	838	817
	Liczba osób w rodzinach	1995	1894	1682	553	442	327	1956	1799	1648	721	456	416	2700	2446	2296
	Liczba rodzin	716	635	529	386	333	322	742	675	616	141	130	111	714	645	540
BEZROBOCIE	Liczba osób w rodzinach	1883	1655	1369	1225	1081	1011	2144	1918	1716	486	461	376	2209	1983	1601
	Liczba rodzin	248	235	219	117	120	122	416	397	407	79	71	74	311	337	396
	Liczba osób w rodzinach	662	638	593	306	299	294	958	878	838	223	199	196	828	872	970
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	Liczba rodzin	172	201	209	67	66	54	406	419	481	60	60	72	335	455	573
	Liczba osób w rodzinach	410	451	451	157	153	121	897	873	960	127	126	143	880	1040	1332
	Liczba rodzin	126	119	108	84	73	79	252	253	235	44	41	40	229	227	213
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO – WYCHOWAWCZYCH	Liczba osób w rodzinach	462	399	310	355	302	302	867	889	834	182	166	167	831	829	787
	Liczba rodzin	63	56	57	30	36	33	74	83	98	28	24	23	36	43	55
	Liczba osób w rodzinach	96	83	91	64	73	65	136	163	167	72	55	52	84	86	97
NARKOMANIA	Liczba rodzin	0	0	0	1	1	1	5	5	6	0	0	0	0	0	1
	Liczba osób w rodzinach	0	0	0	1	1	1	5	10	9	0	0	0	0	0	1
	Liczba rodzin	97	83	72	93	94	85	131	141	189	78	83	72	233	216	129
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA w tym wielodzietność	Liczba rodzin	86	74	67	57	56	46	62	63	76	49	46	38	119	112	116
	Liczba rodzin	8	12	16	13	11	15	50	48	55	7	5	2	32	20	40
	Liczba osób w rodzinach	8	12	17	14	11	15	55	52	61	7	5	2	39	20	48
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO	Liczba rodzin	13	7	5	10	4	12	26	22	25	2	3	1	23	21	14
	Liczba osób w rodzinach	23	9	6	12	4	24	41	37	35	3	4	1	41	43	26
	Liczba rodzin	3	0	3	7	5	1	2	11	8	0	4	2	6	5	13
ZDARZENIA LOSOWE	Liczba osób w rodzinach	8	0	5	19	17	1	6	29	29	0	12	5	14	20	33
	Liczba osób	0	0	3	0	6	3	2	6	0	0	0	0	0	0	3
	Liczba rodzin	1	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	3	3	2
SIEROCTWO	Liczba osób w rodzinach	3	0	0	0	0	0	1	0	4	0	0	0	8	10	3
	Liczba rodzin	0	2	3	1	1	0	26	29	39	23	25	18	7	3	7
	Liczba osób w rodzinach	0	5	7	4	3	0	101	113	146	83	81	65	25	12	17
OCHRONA OFIAR HANDLU LUDŹMI	Liczba rodzin	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Oceny zasobów pomocy społecznej za rok 2016” gminy Kcynia, Mroczka, Nakło nad Notecią, Sądki i Szubin.

Wykres 1. Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych – skala występowania pośród innych powodów przyznania pomocy z ośrodków pomocy społecznej na terenie powiatu nakielskiego w latach 2012 – 2016 (wartość procentowa).

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Oceny zasobów pomocy społecznej za rok 2016” gminy Kcynia, Mrocza, Nakło nad Notecią, Sadki i Szubin.

Analizując dane umieszczone w tabeli, można wnioskować, iż liczba rodzin przejawiających trudności opiekuńczo - wychowawcze w powiecie nakielskim zmalała w roku 2016 w stosunku do roku 2014 o 60 rodzin. W 2016 roku na terenie powiatu nakielskiego ze świadczeń z pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych korzystało 675 rodzin z łączną liczbą osób w rodzinie wynoszącą 2400.

Skala występowania bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych pośród innych powodów przyznania pomocy z ośrodków pomocy społecznej w 2012 roku stanowiła średnio 18,4%, natomiast w 2016 roku wartość średnio 18,2%.

Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami:

- uzależnieniami od środków psychoaktywnych,
- przemocą w rodzinie,
- zaburzoną równowagą systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych,
- problemami w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych,
- niedojrzałością emocjonalną,
- trudnościami adaptacyjnymi,
- niezaradnością w prowadzeniu gospodarstwa domowego,
- problemami wychowawczymi zarówno w środowisku rodzinnym jak i szkolnym.

Wspieranie rodzin z trudnościami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych należy do zadań własnych gminy, których celem jest podejmowanie planowych i zintegrowanych działań przywracających rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji.

Pomoc polegająca na wspieraniu rodziny może być prowadzona w formie:

- pracy z rodziną,
- pomocy w opiece i wychowaniu.

W przypadku gdy ośrodek pomocy społecznej poweźmie informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadza w tej rodzinie wywiad środowiskowy. Jeżeli potwierdzi on występowanie trudności wyznacza się asystenta rodziny, który podejmuje pracę z tą rodziną, ustalając wcześniej zakres pomocy, która powinna być udzielona.

Tabela 2. Liczba asystentów rodziny, rodzin objętych ich pomocą oraz rodzin wspierających w ośrodkach pomocy społecznej na terenie powiatu nakielskiego w latach 2014- 2016.

wyszczególnienie	rok	Liczba asystentów rodziny	Liczba rodzin objęta pracą asystenta rodziny	Liczba rodzin wspierających
gm. Kcynia	2014	3	31	0
	2015	2	33	0
	2016	3	33	0
gm. Mrocza	2014	2	20	0
	2015	2	21	0
	2016	2	25	0
gm. Nakło nad Notecią	2014	2	33	0
	2015	2	34	0
	2016	2	28	0
gm. Sadki	2014	1	12	0
	2015	1	12	0
	2016	1	13	0
gm. Szubin	2014	3	47	0
	2015	4	52	0
	2016	4	53	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Oceny zasobów pomocy społecznej za rok 2016” gminy Kcynia, Mrocza, Nakło nad Notecią, Sadki i Szubin.

Od stycznia 2015 roku zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej gminy mają obowiązek zatrudniać asystentów rodziny. W poprzednich latach, mimo iż zatrudnianie asystentów rodziny było jedynie możliwością, z której gmina mogła skorzystać, a nie obowiązkiem, to wszystkie ośrodki pomocy społecznej w powiecie nakielskim zatrudniały asystentów rodziny.

Ogólne dane wskazują na zwiększenie na przestrzeni lat liczby rodzin objętych pomocą asystenta rodziny, wyjątkiem jest gmina Nakło nad Notecią, w której liczba rodzin uległa zmniejszeniu.

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej wzorem lat ubiegłych ogłosił „Program asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2017” dotyczący dofinansowania kosztów wynagrodzenia asystentów rodziny i koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Z dotacji mogą być pokryte wydatki kwalifikowane, przeznaczone na dofinansowanie kosztów wynagrodzenia asystentów rodziny i koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Celem programu jest wspieranie jednostek samorządu terytorialnego szczebla gminnego i powiatowego w rozwoju systemu wspierania rodzin, w tym zwiększenie dostępu do usług asystenta rodziny w gminie oraz do usług koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie. Ponadto założeniem programu jest stymulowanie podejmowania przez samorządy terytorialne odpowiednich szczebli (gmin i powiatów) działań, które będą służyły wspieraniu rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze, w celu zatrzymania w rodzinie dzieci zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej lub jak najszybszego powrotu do rodziny dzieci umieszczonych wcześniej w pieczy zastępczej, a także rozwój sieci koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w celu wspierania tempa procesu deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej. Ważnym elementem programu staje się promowanie gmin i powiatów zapewniających odpowiednią stabilizację zatrudnienia i poczucie bezpieczeństwa zawodowego zarówno asystentom rodziny, jak i koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej⁶.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej rodziny mogą otrzymywać wsparcie poprzez działania instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny, placówek wsparcia dziennego czy rodzin wspierających. Rodzina wspierająca, przy współpracy asystenta rodziny, pomaga rodzinie przeżywającej trudności w opiece i wychowaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego czy kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych⁷. Na bazie danych otrzymanych z ośrodków pomocy społecznej żadna z gmin powiatu nakielskiego nie oferuje swoim mieszkańcom formy pomocy rodzinie jaką są „rodziny wspierające”.

Pracę z rodziną także w sytuacji czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną prowadzi się w szczególności w formie:

- konsultacji i poradnictwa specjalistycznego,
- terapii i mediacji,
- usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych,
- pomocy prawnej, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego,

⁶ Ogłoszenie Programu asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2017, <https://www.mpips.gov.pl/wsparcie-dla-rodzin-z-dziecmi/opieka-zastepcza-nad-dzieckiem/konkursy/rok-2017/ogloszenie-programu-asystent-rodziny-i-koordynator-rodzinnej-pieczy-zastepczej-na-rok-2017/> [dostęp: 30.11.2017r.]

⁷ por. art. 9, 29 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U 2017 poz. 697 ze zm.)

- organizowania dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji („grupy wsparcia” lub „grupy samopomocowe).

W zależności od stopnia zagrożenia dobra dziecka, zastosowanego środka wychowawczego oraz sytuacji rodzinnej małoletniego sąd może ingerować we władzę rodzicielską poprzez ograniczenie lub pozbawienie jednego lub oboje rodziców władzy rodzicielskiej nad dzieckiem.

Umieszczanie dzieci w pieczy zastępczej następuje na podstawie postanowień sądów rodzinnych, za wyjątkiem art. 58 ust. 1 pkt 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, kiedy to rodzina zastępcza pełniąc funkcję pogotowia rodzinnego przyjmuje dziecko na wniosek rodziców, dziecka lub innej osoby w przypadku, o którym mowa w art. 12a ustawy *o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie*. Zgodnie ze wskazanym artykułem pracownik socjalny wykonujący obowiązki służbowe ma prawo do odebrania dziecka z rodziny i umieszczenia go u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo - wychowawczej, w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie. Pracownik socjalny decyzję o odebraniu dziecka z rodziny podejmuje wspólnie z funkcjonariuszem Policji oraz z lekarzem lub ratownikiem medycznym, lub pielęgniarką. Ponadto pracownik socjalny ma obowiązek niezwłocznego powiadomienia, nie później niż w ciągu 24 godzin sądu opiekuńczego o odebraniu dziecka⁸. Umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka następuje po uzyskaniu zgody, odpowiednio rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka⁹. Na terenie powiatu nakielskiego nie funkcjonują placówki opiekuńczo - wychowawcze typu interwencyjnego.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią napotyka na szereg problemów związanych z realizacją interwencyjnego umieszczania dzieci, w tym bardzo często liczne rodzeństwo lub dzieci niepełnosprawnych.

1.1 Charakterystyka rodzinnej pieczy zastępczej wraz z corocznym limitem rodzin zastępczych zawodowych

Rodziny zastępcze odgrywają specjalną rolę w systemie opieki kompensacyjnej. To jedna z najstarszych i najbardziej popularnych postaci opieki nad dzieckiem, które zostało jej pozbawione¹⁰. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią dąży do zapewnienia bezpieczeństwa wszystkim dzieciom pozbawionym opieki ze strony naturalnego środowiska rodzinnego, tworząc szeroki system pieczy zastępczej. Działania Centrum skierowane są na indywidualne wspomaganie każdego dziecka w całościowym rozwoju, poprzez tworzenie środowisk zastępczych, stałych punktów

⁸ por. art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005r. *o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* (tekst jedn.: Dz. U. 2015 poz. 1390)

⁹ por. art. 36 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. *o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* (tekst jedn.: Dz. U 2017 poz. 697 ze zm.)

¹⁰ L. Winogrodzka, *Rodziny zastępcze i ich dzieci*, Lublin 2007, s. 100

oparcia, poczucia zakorzenienia oraz przynależności i przekonania o bezpieczeństwie. Organizator rodzinnej pieczy zastępczej nie tylko nadzoruje, ale również aktywnie wspiera rodziny zastępcze i prowadzących rodzinne domy dziecka poprzez m.in. poradnictwo psychologiczne, poradnictwo pedagogiczne, doradztwo prawne. W działalności Centrum przeważa praca z konkretnym człowiekiem, umożliwiającą wszechstronne usprawnienie funkcjonowania środowiska zastępczego i naturalnego środowiska dzieci.

Tabela 3. Liczba podmiotów rodzinnych form pieczy zastępczej według województw (stan na 31.12.2015r.)

Województwo	Rodziny zastępcze spokrewnione		Rodziny zastępcze niezawodowe		Rodziny zastępcze zawodowe		Rodzinne domy dziecka	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci
Dolnośląskie	2745	3484	1070	1372	154	484	55	376
Kujawsko-pomorskie	1373	1741	632	848	113	311	28	167
Lubelskie	1188	1573	499	656	81	250	11	76
Lubuskie	938	1204	454	612	90	333	11	66
Łódzkie	1974	2590	905	1153	144	370	26	156
Małopolskie	1330	1730	632	849	160	378	28	188
Mazowieckie	2951	3793	1281	1653	155	503	36	230
Opolskie	635	802	314	423	38	121	19	126
Podkarpackie	783	1044	473	652	86	244	4	22
Podlaskie	607	818	271	369	52	172	5	35
Pomorskie	1462	1886	770	1091	188	549	86	554
Śląskie	3416	4323	1654	2245	227	794	69	471
Świętokrzyskie	662	882	283	372	38	113	17	86
Warmińsko-mazurskie	1214	1573	543	770	130	437	26	167
Wielkopolskie	1757	2306	1105	1529	240	794	19	122
Zachodniopomorskie	1646	2114	613	832	127	462	44	320
Polska	24681	31863	11499	15426	2023	6315	484	3162

Źródło: Rocznik Statystyczny Województw 2016 Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2017r.

Tabela 4. Rodzinna piecza zastępcza na terenie powiatu nakielskiego

rok	Rodziny zastępcze spokrewnione		Rodziny zastępcze niezawodowe		Rodziny zastępcze zawodowe		Rodzinne domy dziecka	
	liczba rodzin zastępczych	dzieci	liczba rodzin zastępczych	dzieci	liczba rodzin zastępczych	dzieci	liczba rodzin zastępczych	dzieci
2012	56	79	24	32	2	10	-	-
2013	50	67	24	31	3	13	1	5
2014	51	69	25	32	8	27	2	13
2015	45	60	22	27	9	28	3	15
2016	41	55	24	31	10	28	5	30

Źródło: dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią.

Analizując dane zawarte w tabelach można stwierdzić iż struktura rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu nakielskiego jest zbliżona do struktury kraju. Zdecydowaną większość stanowią rodziny zastępcze spokrewnione czyli rodzeństwo oraz dziadkowie umieszczonego w pieczy dziecka. Należy jednak zauważyć, że liczba rodzin spokrewnionych w powiecie nakielskim stopniowo maleje. Wzrasta natomiast liczba rodzin zastępczych zawodowych i rodzinnych domów dziecka. Ta sama tendencja dotyczy liczby dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej.

Problematyka profilaktyki rodziny oraz opieki nad dzieckiem i rodziną jest istotną częścią pracy organów uchwałodawczych i wykonawczych samorządu terytorialnego. Intensywna praca w kierunku promocji rodzicielstwa zastępczego, pozyskania kandydatów na rodziców zastępczych oraz poszerzenie sieci zawodowych rodzin zastępczych jest konieczna, aby usprawnić funkcjonowanie systemu pieczy zastępczej na terenie powiatu nakielskiego.

Zgodnie z art. 180 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej powinien zawierać m. in. coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych. Biorąc pod uwagę dane dotyczące funkcjonowania pieczy zastępczej oraz informacje gmin na temat zagrożeń środowisk biologicznych dzieci, uwzględniając możliwości finansowe powiatu nakielskiego ustala się limit rodzin zastępczych zawodowych na lata 2018 - 2020 jak na poniższym schemacie.

Tabela 5. Limit planowanych rodzin zastępczych zawodowych na lata 2018-2020

2018	2019	2020
16 rodzin zastępczych zawodowych	19 rodzin zastępczych zawodowych	22 rodziny zastępcze zawodowe

Źródło: opracowanie własne

1.1.1 Formy wsparcia rodzin zastępczych

W rozwiązaniach zaproponowanych w systemowej reformie systemu opieki nad dzieckiem i rodziną kładzie się bardzo duży nacisk na rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej, głównie zaś rodzin zastępczych zawodowych oraz rodzinnych domów dziecka, traktowanych jako jedno z ważnych - obok profilaktyki - narzędzi wsparcia rodziny naturalnej. Zwiększona została pomoc finansowa w postaci świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania dziecka oraz innych świadczeń pieniężnych, ale także wsparcie merytoryczne, poprzez pomoc w wychowywaniu powierzonych dzieci (m.in. szkolenia, poradnictwo, grupy wsparcia, możliwość korzystania z wypoczynku, koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, rodziny pomocowe). Atrakcyjność zawodu „rodzic zastępczy” została również podniesiona przez uznanie okresu sprawowania funkcji rodziny zastępczej za okres, od którego zależą uprawnienia pracownicze. Ponadto w zależności od formy pieczy zastępczej wprowadzono 4–5 letnie kontrakty, które wzmacniają poczucie stabilności zawodowej rodzica

zastępczego. Każdy zawodowy rodzic zastępczy otrzymuje wynagrodzenie, także za okres pozostawania w gotowości do pełnienia funkcji. Ponadto ma prawo do 30-dniowej przerwy wypoczynkowej w wykonywaniu swej funkcji.

Na mocy stosownych pełnomocnictw, dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią w imieniu starosty zawiera umowy z rodzinami zastępczymi i wypłaca im należne świadczenia i wynagrodzenia. Powstała również całkiem nowa instytucja, nazwana w ustawie organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej. Może to być wyznaczona przez starostę jednostka organizacyjna powiatu, podmiot z sektora pozarządowego, któremu powiat zleca realizację tego zadania.

We wspieraniu rodzin zastępczych w codziennych obowiązkach ważną rolę pełni koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, zatrudniony przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Rodziny zastępcze i prowadzący rodzinne domy dziecka na wniosek mogą zostać objęci opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią jako organizator rodzinnej pieczy zastępczej zatrudnia czterech koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w ramach umowy o pracę. Koordynatorzy realizują zadania zgodnie z art. 77 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, jak również współpracują z instytucjami m. in. placówkami oświatowymi oraz ośrodkami pomocy społecznej. Zatrudnienie koordynatorów jest wspierane z rządowego programu na dofinansowanie kosztów wynagrodzenia koordynatorów.

Tabela 6. Liczba rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka współpracujących z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2012-2016.

Rok	Liczba rodzin współpracujących z koordynatorem
2012	35
2013	21
2014	34
2015	43
2016	52

Źródło: dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią

Ponadto rodziny zastępcze i członkowie tych rodzin mają możliwość wsparcia psychologicznego, terapii rodzinnej a także porad prawnych w Punkcie Interwencji Kryzysowej przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią. Wymienione formy pomocy są bezpłatne. Specjaliści Ci udzielają również porad pozostałym mieszkańcom powiatu nakielskiego, w tym także osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.

1.1.2 Wynagrodzenie i świadczenia w rodzinnej pieczy zastępczej

Osoby, które prowadzą zawodowe rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka otrzymują wynagrodzenie za swoją pracę, które obejmuje również czas pozostawania w gotowości do świadczenia w pracy. Ponadto okres pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka wlicza się do okresu pracy wymaganego do nabycia lub zachowania uprawnień pracowniczych. Rodzice zastępczy mają również prawo do czasowego niesprawowania opieki nad powierzonymi im dziećmi w związku z wypoczynkiem, w wymiarze 30 dni kalendarzowych rocznie, za które przysługuje im wynagrodzenie. Rodzinie zastępczej zawodowej oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka przysługuje wynagrodzenie nie niższe niż 2000 zł miesięcznie, a rodzinie zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego nie niższe niż 2600 zł miesięcznie¹¹. Ustawodawca ustalając dolne limity wynagrodzeń umożliwił powiatom dostosowanie poziomu wynagrodzeń do lokalnego rynku pracy.

Prowadzący rodzinny dom dziecka ma prawo do złożenia wniosku dotyczącego zatrudniania osoby do pomocy przy sprawowaniu pieczy nad dziećmi. Osoba taka jest wynagradzana z zasobów finansowych Powiatu Nakielskiego. Umowy na pełnienie funkcji zawodowej rodziny zastępczej zawierane są na okres 4 lat a na prowadzenie rodzinnego domu dziecka na okres 5 lat.

Wysokość świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej jest zróżnicowana ze względu na to, czy jest to rodzina zastępcza spokrewniona, niezawodowa, zawodowa czy rodzinny dom dziecka. Rodzinie zastępczej zawodowej oraz niezawodowej, a także prowadzącemu rodzinny dom dziecka na każde umieszczone dziecko przysługuje świadczenie na pokrycie kosztów jego utrzymania nie niższe niż 1000 zł miesięcznie, a na dziecko umieszczone na podstawie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich dodatek nie niższy niż 200 zł miesięcznie. Natomiast rodzinie zastępczej spokrewnionej na każde umieszczone dziecko przysługuje 660 zł miesięcznie. Ponadto w przypadku dziecka legitymującego się orzeczeniem o niepełnosprawności każdej rodzinie zastępczej przysługuje dodatek nie niższy niż 200 zł miesięcznie.

Ustawa określa również świadczenia fakultatywne jakie starosta może przyznać rodzinie zastępczej oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka. Rodzina zastępcza zawodowa i niezawodowa może otrzymywać środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym i budynku jednorodzinnym. Ponadto rodzina zastępcza zawodowa może raz w roku otrzymać świadczenie na pokrycie kosztów związanych z przeprowadzeniem niezbędnego remontu lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego. Prowadzący rodzinny dom dziecka otrzymuje środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym

¹¹ por. art. 85 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. 2017 poz. 697 ze zm.)

lub domu jednorodzinnego oraz na pokrycie niezbędnych, nieprzewidzianych kosztów związanych z opieką i wychowaniem dziecka lub funkcjonowaniem rodzinnego domu dziecka.

Ponadto rodziny zastępcze oraz prowadzący rodzinny dom dziecka korzystali z innych świadczeń fakultatywnych takich jak:

- dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka w wieku od 6 do 18 roku życia - raz w roku,
- świadczenie na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka - jednorazowo,
- świadczenie na pokrycie kosztów związanych ze zdarzeniami losowymi lub innymi zdarzeniami mającymi wpływ na jakość sprawowanej opieki – jednorazowo lub okresowo.

Tabela poniżej przedstawia kwotę świadczeń na rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka w powiecie nakielskim w latach 2014-2016.

Tabela 7. Kwoty świadczeń na rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka w powiecie nakielskim w latach 2014-2016.

rok	Rodziny zastępcze spokrewnione	Rodziny zastępcze niezawodowe	Rodziny zastępcze zawodowe	Rodzinne domy dziecka	Rodzinna piecza zastępcza ogółem
2014	527 209	361 799	275 683	148 189	1 312 880
2015	523 144	362 389	392 423	173 723	1 451 679
2016	463 432	454 349	393 716	372 133	1 683 630

Źródło: dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią

1.1.3 Szkolenia dla kandydatów na rodziny zastępcze

Warunki jakie musi spełniać osoba kandydująca do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowe są ściśle określone ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. 2017 poz. 697 ze zm.). Rekrutacja i dobór kandydatów jest zadaniem własnym powiatu. Zadaniem organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w tym zakresie są m.in.: kierowanie na szkolenie, organizacja szkoleń, kwalifikowanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinii o spełnianiu warunków oraz ocenę predyspozycji i motywacji do sprawowania pieczy zastępczej. Ostateczną decyzję w tej sprawie podejmuje każdorazowo sąd opiekuńczy powierzając skonkretyzowanym kandydatom pieczę zastępczą nad dzieckiem.

Szkolenie rodzin zastępczych stanowi istotny element systemu rodzinnej pieczy zastępczej. Odpowiednie przygotowanie merytoryczne i praktyczne pozwala im sprostać trudom rodzicielstwa zastępczego. Szkolenie jest przeprowadzane na podstawie programów szkoleniowych dla kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej, zatwierdzonych decyzją Ministra Pracy i Polityki

Spółecznej. W przypadku rodziny zastępczej spokrewnionej szkolenie może być prowadzone według indywidualnych programów, zależnie od potrzeb rodziny i dziecka.

Szkolenia dla kandydatów na rodziny zastępcze w powiecie nakielskim prowadzi obecnie dwóch pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią, którzy to uzyskali odpowiednie uprawnienia. Szkolenie podstawowe obejmuje 50 godzin dydaktycznych i 10 godzin praktyk w rodzinach zastępczych zawodowych. Szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze zawodowe i prowadzących rodzinne domy dziecka trwa 65 godzin dydaktycznych i 10 godzin praktyk w pogotowiu rodzinnym i placówce opiekuńczo - wychowawczej typu rodzinnego.

Tabela 8. Liczba osób przeszkolonych i będących w trakcie szkolenia na rodziny zastępcze w latach 2012-2016.

Rok	Osoby szkolone na rodziny zastępcze:		
	z powiatu nakielskiego	spoza powiatu nakielskiego	razem
2012	12	1	13
2013	13	0	13
2014	4	2	6
2015	12	0	12
2016	2	2	4

Źródło: dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią

1.2 Charakterystyka instytucjonalnej pieczy zastępczej

Celem działania instytucjonalnej pieczy zastępczej jest jak najlepsze zabezpieczenie dobra dziecka, w sytuacji, gdy nie może być ono umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej. Placówki opiekuńczo-wychowawcze są zobowiązane zapewnić dzieciom całodobową opiekę i wychowanie. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. 2017 poz. 697 ze zm.) wyraźnie ogranicza rolę instytucji w opiece nad małoletnimi pozbawionymi opieki rodziców biologicznych poprzez wskazanie terminów etapowego zmniejszania liczby wychowanków placówek do maksymalnej liczby 14 i podwyższania granicy wieku dla dzieci umieszczanych w instytucjonalnej pieczy zastępczej powyżej 10 roku życia.

Instytucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie:

- placówki opiekuńczo-wychowawczej,
- regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej,
- interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

Wyróżnia się placówki opiekuńczo-wychowawcze typu:

- socjalizacyjnego,
- interwencyjnego,
- specjalistyczno-terapeutycznego,

- rodzinnego¹².

W powiecie nakielskim do 30 kwietnia 2016 roku funkcjonowały dwie placówki opiekuńczo – wychowawcze typu rodzinnego w Rozwarzynie i Paulinie. Realizowały one zadania całkowitej opieki dzieci i młodzieży w warunkach naturalnego środowiska rodzinnego. Po tej dacie zostały przekształcone w rodzinne domy dziecka.

Od 2013 roku funkcjonuje Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza typu socjalizacyjnego w Szubinie. Zapewnia ona dzieciom całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja niezbędne potrzeby, a także zapewnia odpowiednie zajęcia wychowawcze rekompensujące brak wychowania w rodzinie i przygotowujące do życia społecznego. Placówka została uruchomiona 6 maja 2013 roku i organizacyjnie wchodzi w skład Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią.

Tabela 9. Liczba podmiotów instytucjonalnych form pieczy zastępczej według województw (stan na 31.12.2015r.)

Województwo	Placówki opiekuńczo - wychowawcze							
	interwencyjne		rodzinne		socjalizacyjne		łączące zadania	
	Liczba placówek	Liczba wychowanków	Liczba placówek	Liczba wychowanków	Liczba placówek	Liczba wychowanków	Liczba placówek	Liczba wychowanków
Dolnośląskie	5	51	29	177	84	1416	15	472
Kujawsko-pomorskie	4	90	13	89	48	942	4	114
Lubelskie	2	37	11	146	26	541	19	324
Lubuskie	1	23	4	32	22	381	6	109
Łódzkie	3	84	20	150	41	988	4	89
Małopolskie	5	85	23	159	53	862	2	55
Mazowieckie	6	119	32	288	70	1322	5	178
Opolskie	1	13	-	-	22	504	-	-
Podkarpackie	2	17	6	40	28	636	2	43
Podlaskie	2	20	5	32	8	175	9	193
Pomorskie	2	25	16	117	56	755	10	205
Śląskie	2	34	16	133	76	1972	12	448
Świętokrzyskie	3	21	18	125	19	317	5	97
Warmińsko-mazurskie	2	25	10	60	47	864	4	77
Wielkopolskie	3	41	14	97	35	711	12	287
Zachodniopomorskie	2	66	11	137	32	560	12	226
Polska	45	751	228	1782	667	12946	121	2917

Źródło: Rocznik Statystyczny Województw 2016 Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2017r.

¹² por. art. 93, 101 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U 2017 poz. 697 ze zm.)

Tabela 10. Dane dotyczące placówek opiekuńczo – wychowawczych na terenie powiatu nakielskiego w latach 2014 - 2016.

wyszczególnienie	2014	2015	2016
Liczba placówek	3	3	1
Liczba miejsc w placówkach ogółem	30	32	14
Liczba osób korzystających	32	32	14
Kadra placówek – liczba osób zatrudnionych ogółem (według stanu na 31 grudnia danego roku)	11	11	7
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (zł)	832 517	862 149	650 339

Źródło: dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią.

Tabela 11. Średnioroczna liczba dzieci w placówce opiekuńczo-wychowawczej w Szubinie w latach 2014 - 2016.

rok	średnioroczna liczba wychowanków
2014	13,82
2015	13,11
2016	13,35

Źródło: dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią

Analizując dane zauważyć można, że średnioroczna liczba wychowanków w placówce opiekuńczo-wychowawczej w Szubinie we wskazanym okresie stanowiła niemalże maksymalną liczbę dzieci w tej placówce.

Wydatki na utrzymanie dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej ponosi powiat właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem w pieczy zastępczej.

Tabela 12. Wydatki na Placówkę Opiekuńczo - Wychowawczą w Szubinie w latach 2013 - 2016.

POW Szubin	2013	2014	2015	2016
	276 421* (*dane za 8 m-cy)	386 528	403 427	464 420

Źródło: dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią

Na podstawie wydatków związanych z funkcjonowaniem placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego w Szubinie oblicza się średni miesięczny koszt utrzymania dziecka w tejże placówce. Kwota rocznych wydatków przeznaczonych na działalność placówki z poprzedniego roku kalendarzowego zostaje powiększona o prognozowany średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych a następnie podzielona przez liczbę miejsc w placówce, będąca sumą rzeczywistej liczby dzieci w poszczególnych miesiącach poprzedniego roku kalendarzowego. Nie uwzględnia się wydatków inwestycyjnych. W związku z tym średnie miesięczne wydatki przeznaczone na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego w Szubinie w roku 2017 wynoszą 3 191,87 zł.

W tabeli poniżej dla porównania przedstawiono średni miesięczny koszt utrzymania dziecka w placówce opiekuńczo – wychowawczej w Szubinie w poprzednich latach.

Tabela 13. Średnie miesięczne wydatki przeznaczone na utrzymanie dziecka w Placówce Opiekuńczo - Wychowawczej w Szubinie w latach 2013 - 2016.

POW	typ	2013	2014	2015	2016	2017
Szubin	socjalizacyjna	2 806, 62 zł	2 873,96	2 574,12	2 862,19	3 191,87

Źródło: dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią

1.3 Dzieci z powiatu nakielskiego na terenie innych powiatów

W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej na terenie innego powiatu, powiat właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem w rodzinie zastępczej ponosi wydatki na jego utrzymanie w łącznej kwocie świadczeń przysługujących danej rodzinie zastępczej. W związku z powyższym powiat podpisuje w tym zakresie porozumienie. Powiat Nakielski przyjmując dziecko z innego powiatu zawiera z tym powiatem porozumienie w sprawie wysokości wydatków na częściowe pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej na terenie powiatu nakielskiego.

W tabeli przedstawiono zawarte porozumienia dotyczące środków finansowych przekazywanych za pobyt dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu nakielskiego oraz innych powiatów.

Tabela 14. Porozumienia dotyczące przekazywania środków finansowych za pobyt dzieci w pieczy zastępczej na terenie powiatu nakielskiego oraz innych powiatów.

rok	Dzieci z powiatu nakielskiego w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka na terenie innych powiatów		Dzieci z innych powiatów w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka na terenie powiatu nakielskiego		Dzieci z powiatu nakielskiego w placówkach na terenie innych powiatów		Dzieci z innych powiatów w placówkach na terenie powiatu nakielskiego	
	Liczba porozumień	Liczba dzieci	Liczba porozumień	Liczba dzieci	Liczba porozumień	Liczba dzieci	Liczba porozumień	Liczba dzieci
2014	22	32	25	32	16	40	3	3
2015	21	33	25	31	14	31	3	3
2016	22	34	23	29	8	13	3* (*do 30.04.2016r.)	3* (*do 30.04.2016r.)

Źródło: dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią.

W związku z niewystarczającą liczbą miejsc w placówce opiekuńczo - wychowawczej typu socjalizacyjnego oraz brakiem placówki opiekuńczo - wychowawczej typu interwencyjnego na terenie Powiatu Nakielskiego dzieci, które w drodze orzeczenia sądu muszą znaleźć się w placówce, kierowane są do różnych placówek po za terenem powiatu. W związku z tym w celu realizacji skierowań zawierane są porozumienia/umowy między powiatami o przyjęciu dziecka i ponoszeniu odpłatności za jego pobyt w placówce.

Tabela 15. Liczba dzieci z powiatu nakielskiego przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych poza powiatem w latach 2012-2016.

powiat	Liczba dzieci				
	2012	2013	2014	2015	2016
aleksandrowski	1	1	1	0	0
brodnicki	8	8	8	8	5
bydgoski grodzki	2	-	-	-	-
czarnkowsko-trzcianecki	1	1	1	1	-
gnieźnieński	1	-	-	-	-
inowrocławski	5	4	4	1	1
miasto Gdańsk	-	-	1	1	1
olkuski	1	1	-	-	-
sępoleński	9	9	-	-	-
świecki	5	5	3	1	-
wągrowiecki	1	1	-	-	-
wrzesiński	2	2	2	1	-
rypiński	-	-	7	7	-
żniński	5	6	6	6	5
radziejowski	-	-	-	1	1
miasto Suwałki	-	-	-	4	-
RAZEM:	42	38	33	31	13

Źródło: dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią

W roku 2014 w placówkach opiekuńczo - wychowawczych na terenie innych powiatów przebywało 33 dzieci z powiatu nakielskiego. Natomiast według stanu na dzień 31 grudnia 2016 roku poza powiatem w placówkach opiekuńczo - wychowawczych przebywało 13 dzieci.

Od 1 stycznia 2005 roku powiat jest zobowiązany ponosić koszty pobytu dzieci w placówkach opiekuńczo - wychowawczych umieszczonych na terenie innych powiatów. Wysokość tych kosztów jest równa średniemu miesięcznemu kosztowi utrzymania dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej ustalonej przez Starostę Powiatu prowadzącego daną placówkę.

Tabela 16. Środki finansowe przekazane na pobyt dzieci z powiatu nakielskiego w całodobowych placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów w latach 2012-2016.

Kwota przekazana do placówek opiekuńczo-wychowawczych poza powiatem nakielskim na utrzymanie dzieci z powiatu nakielskiego				
2012	2013	2014	2015	2016
1 552 009,12 zł	1 217 109, 93 zł	917.933,41 zł	918 635,72 zł	455 146,65 zł

Źródło: dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią

Średni miesięczny koszt utrzymania dziecka w placówkach opiekuńczo-wychowawczych funkcjonujących na terenie województwa kujawsko-pomorskiego charakteryzuje się znaczną rozbieżnością. Jednak, gdy powiat nie posiada własnej placówki nie ma wpływu na transfer środków finansowych przekazywanych do innego powiatu. W Polsce istnieje duży deficyt miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Od momentu wydania przez Sąd właściwego orzeczenia o umieszczeniu dziecka w placówce do czasu jego praktycznej realizacji upływa sporo czasu lub nawet realizacji postanowienia nie jest możliwa. Powiaty prowadzące placówki często nie są zainteresowane przyjmowaniem dzieci spoza swojego obszaru, gdyż nie chcą ryzykować sytuacji kiedy same nie będą mogły wypełnić postanowienia sądu.

1.4 Sytuacja osób pełnoletnich opuszczających pieczę zastępczą lub w niej pozostających.

Rozwiązania zawarte w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. 2017 poz. 697 ze zm.) dotyczące pełnoletnich wychowanków różnych form pieczy zastępczej umożliwiają im pozostanie w dotychczasowych rodzinach zastępczych, pod warunkiem kontynuowania nauki do ukończenia 25 roku życia. Rodzina zastępcza w tym czasie otrzymuje w dalszym ciągu świadczenie na utrzymanie dziecka. Natomiast w sytuacji, gdy wychowanek zechce opuścić rodzinę zastępczą i kontynuować naukę, otrzymuje środki na kontynuowanie nauki, obecnie już bez kryterium dochodowego, a następnie środki na usamodzielnienie i zagospodarowanie. Osobie opuszczającej, po osiągnięciu pełnoletniości, rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną przysługuje pomoc na usamodzielnienie. Przez osobę usamodzielnianą rozumie się również osobę, której pobyt w rodzinnej pieczy zastępczej ustał na skutek śmierci osób tworzących rodzinę zastępczą lub osoby prowadzącej rodzinny dom dziecka, w okresie 6 miesięcy przed osiągnięciem przez osobę usamodzielnianą pełnoletniości. Pomoc ta może mieć charakter pieniężny (przyznanie świadczenia pieniężnego) lub niepieniężny (pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej). Dodatkowo, formą pomocy dla osób usamodzielnianych zapewnianą przez powiat jest udzielanie wsparcia w procesie usamodzielnienia.

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. 2017 poz. 697 ze zm.) oraz Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 sierpnia 2012 roku w sprawie udzielania pomocy na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki oraz zagospodarowanie (tekst. jedn.: Dz. U. 2012 poz. 954) osoba usamodzielniana zostaje objęta pomocą, mającą na celu jej życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem poprzez:

- pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki,
- pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej,
- pomoc pieniężną na usamodzielnienie.

Tabela 17. Pomoc na usamodzielnienie i kontynuowanie nauki dla pełnoletnich wychowanków z rodzin zastępczych.

Rok	Pomoc na kontynuowanie nauki		Pomoc pieniężna na usamodzielnienie		Pomoc pieniężna na zagospodarowanie	
	Liczba wychowanków	Kwota świadczeń (zł)	Liczba wychowanków	Kwota świadczeń (zł)	Liczba wychowanków	Kwota świadczeń (zł)
2012	21	92 093	9	39 528	4	8 235
2013	18	69 968	7	29 664	4	10 320
2014	16	78 758	7	31 323	4	8 359
2015	16	84 659	6	26 382	6	16 455
2016	16	80 923	6	23 800	1	1 500

Źródło: dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią

Tabela 18. Pomoc na usamodzielnienie i kontynuowanie nauki dla pełnoletnich wychowanków z placówek opiekuńczo-wychowawczych, specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, młodzieżowych ośrodków szkolno-wychowawczych i zakładów poprawczych.

Rok	Pomoc na kontynuowanie nauki		Pomoc pieniężna na usamodzielnienie		Pomoc rzeczowa na usamodzielnienie	
	Liczba wychowanków	Kwota świadczeń (zł)	Liczba wychowanków	Kwota świadczeń (zł)	Liczba wychowanków	Kwota świadczeń (zł)
2012	19	62 831	8	40 390	11	30 529
2013	19	70 272	5	27 813	6	13 163
2014	22	82 821	3	16 482	1	1 500
2015	27	100 026	7	36 357	10	20 101
2016	21	94 975	8	39 308	9	19 275

Źródło: dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią

1.5 Świadczenia na rzecz kosztów utrzymania dzieci przebywających w pieczy zastępczej ponoszone przez gminy i rodziców biologicznych.

W ponoszeniu wydatków na dzieci umieszczone w pieczy zastępczej po 1 stycznia 2012 roku partycypuje gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej. Gminy rozpoczęły współfinansowanie pobytu dzieci – mieszkańców danej gminy – według zasady:

- 10% kosztów pobytu dziecka w pieczy zastępczej po umieszczeniu w pierwszym roku po wejściu w życie ustawy, tj. w 2012 r.,
- 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej
- 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Zasady te mają odniesienie jedynie do dzieci umieszczonych od 2012 roku.

Tabela 19. Koszty na opiekę i wychowanie dziecka umieszczonego w instytucjonalnej pieczy zastępczej partycypowane przez gminy.

wyszczególnienie	10%	30%	50%
2014	44 262	29 698	6 480
2015	18 681	137 818	39 477
2016	19 859	19 775	80 400

Źródło: dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią

Tabela 20. Koszty na opiekę i wychowanie dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej partycypowane przez gminy.

rok	Wartość	Rodziny zastępcze spokrewnione		Rodziny zastępcze niezawodowe		Rodziny zastępcze zawodowe		Rodzinny dom dziecka		Rodziny pomocowe	
		liczba świadczeń	wydatki (zł)	liczba świadczeń	wydatki (zł)	liczba świadczeń	wydatki (zł)	liczba świadczeń	wydatki (zł)	liczba świadczeń	wydatki (zł)
2014	10%	53	3 869	14	1 399	129	19 718	69	9 839	4	476
	30%	73	15 523	30	8 782	29	12 725	29	6 857	0	0
	50%	5	1 276	7	3 048	0	0	0	0	0	0
2015	10%	29	3 411	0	0	184	34 069	26	4 145	4	359
	30%	54	12 182	14	6 427	31	15 693	59	27 777	0	0
	50%	78	31 285	36	16 926	18	8 762	10	4 552	0	0
2016	10%	32	2 958	14	2 616	178	23 722	197	20 961	0	0
	30%	44	11 773	0	0	74	54 457	86	24 108	0	0
	50%	115	48 691	46	45 402	28	11 866	70	30 541	0	0

Źródło: dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią

Za pobyt dziecka w pieczy zastępczej rodzice ponoszą miesięczną opłatę w wysokości miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej oraz interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym¹³. W związku z tym wszczęto postępowania administracyjne w celu ustalenia bądź ostawienia od ustalenia rodzicom biologicznym odpłatności za pobyt dziecka w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Tabela 21. Ilość wydanych decyzji dla rodziców biologicznych w latach 2012-2014.

Rok	Liczba rodziców biologicznych	Liczba wydanych decyzji odstępujących od ustalenia opłaty za pobyt dzieci w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej	Liczba wydanych decyzji ustalających opłatę za pobyt dzieci w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej
2012	186	257	30
2013	179	224	45
2014	170	276	36
2015	193	236	31
2016	186	166	13

Źródło: dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią

¹³ por. art. 193 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. 2017 poz. 697 ze zm.)

2. Analiza SWOT

Tabela 22. Analiza SWOT pieczy zastępczej w powiecie nakielskim.

Mocne strony:	Słabe strony:
<ul style="list-style-type: none"> docenianie przez władze lokalne znaczenia i wartości idei rodzicielstwa zastępczego, identyfikacja celów poprzez dokonanie diagnozy potrzeb, działalność Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią - wykwalifikowana, sprawna i doświadczona kadra pracowników, system szkoleń dla kandydatów dla rodzin zastępczych, współpraca jednostek pomocy społecznej na terenie powiatu. 	<ul style="list-style-type: none"> bardzo dużo rodzin spokrewnionych a zbyt mała liczba rodzin niespokrewnionych z dzieckiem i zawodowych, ubożenie społeczeństwa lokalnego, niska skuteczność pracy z biologiczną rodziną dziecka, brak kandydatów do tworzenia nowych rodzin zastępczych, brak propozycji dla młodzieży w procesie usamodzielnienia, zwiększająca się liczba dzieci nie mogących liczyć na wsparcie i opiekę rodzin naturalnych, mała ilość wolontariuszy.
Szanse:	Zagrożenia:
<ul style="list-style-type: none"> akcja promująca rodzicielstwo zastępcze w lokalnych mediach, dostęp do środków unijnych i pozyskiwanie środków zewnętrznych, zwiększenie liczby zawodowych rodzin zastępczych i rodzin niespokrewnionych z dzieckiem, praca z naturalną rodziną dziecka w celu umożliwienia mu powrotu do niej, rozwój wolontariatu wśród młodzieży szkolnej. 	<ul style="list-style-type: none"> zjawisko tzw. negatywnej motywacji (podejmowanie funkcji rodziny zastępczej głównie z powodów finansowych), rozproszenie podmiotów realizujących zadania dotyczące wspierania rodzin, naturalnych oraz rozwoju pieczy zastępczej.

Źródło: opracowanie własne

3. Założenia programu

3.1 Cel programu

Celem głównym programu jest budowanie skutecznego systemu pieczy zastępczej poprzez rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej i wsparcie istniejących rodzin zastępczych w powiecie nakielskim, a także poprzez przyjazne nastawienie do instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Cel główny będzie realizowany przez następujące cele szczegółowe:

1. Upowszechnianie i podnoszenie poziomu wiedzy na temat rodzicielstwa zastępczego na terenie Powiatu Nakielskiego.
2. Rozwój i wspieranie rodzinnej pieczy zastępczej.
3. Rozwój poziomu usług w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej.
4. Kompleksowa pomoc dziecku.
5. Wsparcie procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.
6. Stała współpraca ze środowiskiem lokalnym.
7. Profesjonalizacja kadry służb społecznych.

3.2 Adresaci programu

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2018 – 2020 skierowany jest do:

- dzieci przebywających w pieczy zastępczej,
- rodzin zastępczych i osób prowadzących rodzinne domy dziecka,
- rodziców naturalnych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
- usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej,
- kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, rodzinnego domu dziecka oraz kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej,
- rodzin pomocowych sprawujących czasową opiekę nad dzieckiem pozbawionym opieki rodziców,
- instytucji, organizacji i/lub osób zainteresowanych bądź zaangażowanych w obszarze pieczy zastępczej.

3.3 Realizatorzy programu

Jednostką koordynującą realizację programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią, które przy jego realizacji będzie współpracowało m. in. z:

- rodzinami zastępczymi,
- rodzinami pomocowymi,
- placówkami opiekuńczo – wychowawczymi,
- policją,
- ośrodkami pomocy społecznej,
- wydziałami rodzinnymi sądów,
- kuratorami sądowymi,
- organizacjami pozarządowymi, kościołami i związkami wyznaniowymi,
- lokalnymi mediami.

3.4 Harmonogram działań

Tabela 23. Harmonogram działań na lata 2018-2020

Nr	Zadanie	Działanie	Realizator	Współpracujące w realizacji	Termin realizacji
1	Upowszechnianie i podnoszenie poziomu wiedzy na temat rodzicielstwa zastępczego na terenie Powiatu Nakielskiego	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie kampanii społecznej promującej idee rodzicielstwa zastępczego w tym promowanie rodzinnych form opieki zastępczej (informacje w lokalnej prasie i mediach, ogłoszenia o prowadzonych szkoleniach dla rodzin zastępczych, zamieszczanie ogłoszeń na stronie internetowej PCPR i Biuletynie Informacji Publicznej), • obchody i promocja Dnia Rodzicielstwa Zastępczego. 	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią	<ul style="list-style-type: none"> • Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, • Starostwo Powiatowe, • szkoły • parafie, • lokalne media 	2018-2020
2	Rozwój i wspieranie rodzinnej pieczy zastępczej	<ul style="list-style-type: none"> • tworzenie warunków dla efektywnego rozwoju pieczy zastępczej, • organizacja rodzinnej pieczy zastępczej, • nabór, szkolenie i kwalifikowanie kandydatów na rodziny zastępcze oraz prowadzących rodzinne domy dziecka, • prowadzenie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji na rodziny zastępcze, • tworzenie rodzin zastępczych oraz kierowanie do nich dzieci. • określenie corocznego limitu rodzin zastępczych zawodowych, • systematyczne podnoszenie kwalifikacji i kompetencji rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka poprzez udział w specjalistycznych szkoleniach. • organizowanie wsparcia dla rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka przez zapewnienie rodzin pomocowych i/lub wolontariuszy, • poszerzanie oferty dostępności do usług specjalistycznych, w tym rozwój specjalistycznego poradnictwa rodzinnego dla osób prowadzących rodzinne formy opieki zastępczej, • finansowanie świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci umieszczonych w rodzinach formach pieczy zastępczej. 	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią	<ul style="list-style-type: none"> • Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, • Starostwo Powiatowe, • firmy szkoleniowe, • poradnie i specjaliści z określonych dziedzin, • ośrodki adopcyjne, • ośrodki pomocy społecznej, • rodziny pomocowe 	2018-2020

3	Rozwój poziomu usług w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej	<ul style="list-style-type: none"> • tworzenie warunków dla efektywnego rozwoju pieczy zastępczej, • organizacja instytucjonalnej pieczy zastępczej, • poszerzanie oferty dostępności do usług specjalistycznych, w tym specjalistycznego poradnictwa, • organizowanie wsparcia dla placówek opiekuńczo – wychowawczych poprzez pomoc wolontariuszy, • finansowanie świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci umieszczonych w instytucjonalnej formie pieczy zastępczej, 	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią	<ul style="list-style-type: none"> • Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, • Starostwo Powiatowe, • firmy szkoleniowe, • poradnie i specjaliści z określonych dziedzin 	2018-2020
4	Kompleksowa pomoc dziecku	<ul style="list-style-type: none"> • dostęp dzieci z pieczy zastępczej do usług jednostek specjalistycznego poradnictwa, • dokonywanie przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej oraz rodzinnym domu dziecka jak również dokonywanie oceny rodziny zastępczej i prowadzącego rodzinną dom dziecka w celu ustalenia aktualnej sytuacji rodzinnej dziecka, • analiza stosowanych metod pracy z dzieckiem i rodziną, • modyfikowanie planu pomocy dziecku, • monitorowanie procedur adopcyjnych dzieci z uregulowaną sytuacją prawną umożliwiającą jego przysposobienie, • diagnozowanie oraz monitorowanie zaspokojenia potrzeb w zakresie zapewnienia dzieciom pozbawionym opieki rodziców naturalnych rodzinnej opieki zastępczej, • ocena zasadności pobytu dziecka w pieczy zastępczej, • informowanie sądu o potrzebie umieszczenia dziecka w placówce działającej na podstawie przepisów o systemie oświaty, działalności leczniczej lub pomocy społecznej, • finansowanie świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu. 	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią	<ul style="list-style-type: none"> • Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, • Starostwo Powiatowe, • ośrodki pomocy społecznej, • asystenci rodzin, • szkoły, • policja, • sądy, • kuratorzy, • ośrodek adopcyjny, • przedstawiciele pieczy zastępczej w tym rodziny zastępcze, • poradnie i specjaliści z określonych dziedzin 	2018-2020

5	<p>Wsparcie procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowanie wychowanków pieczy zastępczej do procesu usamodzielnienia, • współpraca z instytucjami w celu pozyskania różnych form mieszkań dla usamodzielnianych wychowanków (mieszkanie chronione, mieszkanie socjalne), • współpraca z organizacjami pozarządowymi wspierającymi wychowanków pieczy zastępczej. • przyznawanie i finansowanie osobom usamodzielnianym pomocy w tym pieniężnej na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie, • pomoc w usamodzielnianiu wychowanków pieczy zastępczej. 	<p>Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Starostwo Powiatowe, • placówki opiekuńczo-wychowawcze, • przedstawiciele pieczy zastępczej w tym rodziny zastępcze, • szkoły, • urząd pracy, • organizacje pozarządowe, • gminy <p>2018-2020</p>
6	<p>Stała współpraca ze środowiskiem lokalnym.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • współpraca z instytucjami oświatowymi, szkołami, przedszkolami i placówkami wsparcia dziennego, • współpraca ze służbami społecznymi w tym z ośrodkami pomocy społecznej, sądami i podmiotami leczniczymi, organizacjami pozarządowymi oraz kościołami. • rozwój wolontariatu jako formy wsparcia, 	<p>Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Starostwo Powiatowe, • poradnie i szpitale, • szkoły, • placówki opiekuńczo-wychowawcze, • policja, • ośrodki pomocy społecznej, • sądy, • kuratorzy sądowi, • podmioty lecznicze, • organizacje pozarządowe, • kościoły i związki wyznaniowe, • lokalne media <p>2018-2020</p>
7	<p>Profesjonalizacja kadry służb społecznych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenie specjalistów w zakresie wsparcia i współpracy z rodziną zastępczą, • organizowanie specjalistycznych szkoleń dla pracowników współpracujących z rodzinami zastępczymi i innymi przedstawicielami pieczy zastępczej. 	<p>Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, • Starostwo Powiatowe, • Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, • firmy szkoleniowe. <p>2018-2020</p>

Źródło: opracowanie własne

3.5 Planowane rezultaty

1. Stworzenie systemu, który umożliwi umieszczenie większej liczby dzieci pozbawionych opieki w rodzinnej formie pieczy zastępczej.
2. Ograniczenie liczby dzieci kierowanych do placówek opiekuńczo- wychowawczych.
3. Stworzenie systemu wolontariatu na rzecz rodzicielstwa zastępczego.
4. Stworzenie środowisk wychowawczych przyjaznych dziecku.
5. Zapewnienie specjalistycznej opieki rodzinom zastępczym.
6. Poszerzenie wiedzy głównie lokalnej społeczności na temat pieczy zastępczej.

3.6 Źródła finansowania programu

Źródłem finansowania zadań Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2018 – 2020 będą środki finansowe:

- z budżetu powiatu nakielskiego,
- z budżetu państwa w ramach dotacji na dofinansowanie zadań własnych,
- z budżetów samorządów gminnych, zobowiązanych do współfinansowania pobytu dzieci w pieczy zastępczej,
- z budżetów innych powiatów, zobowiązanych do zwrotu wydatków za dzieci umieszczone w pieczy zastępczej na terenie powiatu nakielskiego,
- z odpłatności rodziców biologicznych,
- z innych źródeł w tym środki unijne.

4. Monitoring i ewaluacja programu

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2018-2020 określa rokowania polityki prorodzinnej Powiatu Nakielskiego, zwracając szczególną uwagę na rozwój pieczy zastępczej we wskazanym okresie.

Program ma charakter otwarty, uzasadniający możliwość zmian lub wprowadzenie dodatkowych zapisów w przypadku pojawienia się nowych norm prawnych, zmian organizacyjnych lub potrzeb społecznych, które będą uzasadniały zmianę wskazanego programu.

Celem monitoringu programu jest systematyczne kontrolowanie działań, które program zakłada a także ich skuteczność i zgodność realizacji z planem założonym w programie.

Stosownie do art. 182 ustawy o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej dyrektor powiatowego centrum pomocy rodzinie składa zarządowi powiatu coroczne sprawozdanie z działalności powiatowego centrum pomocy rodzinie oraz przedstawia zestawienie potrzeb

w zakresie systemu pieczy zastępczej. W związku z tym, że wykonanie Programu jest tutaj jedną z ważnych przesłanek do oceny pieczy zastępczej w powiecie nakielskim to Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią będzie przedkładał Radzie Powiatu Nakielskiego roczne sprawozdanie z realizacji Programu, które będzie stanowiło integralną część corocznego sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią.

5. Spis tabel, wykresów

Tabela 1. Powody udzielania pomocy i wsparcia według gmin w powiecie nakielskim w latach 2014 – 2016.	6
Wykres 1. Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych – skala występowania pośród innych powodów przyznania pomocy z ośrodków pomocy społecznej na terenie powiatu nakielskiego w latach 2012 – 2016 (wartość procentowa).....	7
Tabela 2. Liczba asystentów rodziny, rodzin objętych ich pomocą oraz rodzin wspierających w ośrodkach pomocy społecznej na terenie powiatu nakielskiego w latach 2014- 2016.	8
Tabela 3. Liczba podmiotów rodzinnych form pieczy zastępczej według województw (stan na 31.12.2015r.).....	11
Tabela 4. Rodzinna piecza zastępcza na terenie powiatu nakielskiego	11
Tabela 5. Limit planowanych rodzin zastępczych zawodowych na lata 2018-2020	12
Tabela 6. Liczba rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka współpracujących z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2012-2016.....	13
Tabela 7. Kwoty świadczeń na rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka w powiecie nakielskim w latach 2014-2016.....	15
Tabela 8. Liczba osób przeszkolonych i będących w trakcie szkolenia na rodziny zastępcze w latach 2012-2016.	16
Tabela 9. Liczba podmiotów instytucjonalnych form pieczy zastępczej według województw (stan na 31.12.2015r.).....	17
Tabela 11. Średnioroczna liczba dzieci w placówce opiekuńczo-wychowawczej w Szubinie w latach 2014 - 2016.	18
Tabela 12. Wydatki na Placówkę Opiekuńczo - Wychowawczą w Szubinie w latach 2013 - 2016.	18
Tabela 13. Średnie miesięczne wydatki przeznaczone na utrzymanie dziecka w Placówce Opiekuńczo - Wychowawczej w Szubinie w latach 2013 - 2016.....	19
Tabela 14. Porozumienia dotyczące przekazywania środków finansowych za pobyt dzieci w pieczy zastępczej na terenie powiatu nakielskiego oraz innych powiatów.	19

Tabela 15. Liczba dzieci z powiatu nakielskiego przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych poza powiatem w latach 2012-2016.....	20
Tabela 16. Środki finansowe przekazane na pobyt dzieci z powiatu nakielskiego w całodobowych placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów w latach 2012-2016.	20
Tabela 17. Pomoc na usamodzielnienie i kontynuowanie nauki dla pełnoletnich wychowanków z rodzin zastępczych.....	22
Tabela 18. Pomoc na usamodzielnienie i kontynuowanie nauki dla pełnoletnich wychowanków z placówek opiekuńczo-wychowawczych, specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, młodzieżowych ośrodków szkolno-wychowawczych i zakładów poprawczych.	22
Tabela 19. Koszty na opiekę i wychowanie dziecka umieszczonego w instytucjonalnej pieczy zastępczej partycypowane przez gminy.....	23
Tabela 20. Koszty na opiekę i wychowanie dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej partycypowane przez gminy.	23
Tabela 21. Ilość wydanych decyzji dla rodziców biologicznych w latach 2012-2014.....	23
Tabela 22. Analiza SWOT pieczy zastępczej w powiecie nakielskim.	24
Tabela 23. Harmonogram działań na lata 2018-2020	26